

**PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA
OPȚIONALĂ**

**CULTURA ROMÂNĂ ÎN ANII
TOTALITARISMULUI COMUNIST
(1948 – 1989)**

**Curriculum la decizia școlii pentru ciclul superior al
liceului**

STRUCTURA PROGRAMEI

Programa școlară are următoarea structură:

- Argument
- Notă de prezentare – care identifică locul acestui curs opțional în ansamblul planurilor-cadru de învățământ;
- Competențe generale – specifice disciplinei de studiu;
- Valori și atitudini care reprezintă finalități de natură axiologică, urmărite prin studii istorice pe durata învățământului liceal;
- Competențe specifice și conținuturi asociate acestora - propun elemente specifice cursului opțional derivate din caracteristicile traseelor educaționale, ce includ istoria ca domeniu de studiu la ciclul superior al liceului (clasele a XI-a și a XII-a);
- Sugestii metodologice, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

ARGUMENT

Divizarea Europei postbelice și intrarea României în sfera de influență a Uniunii Sovietice au determinat grava alterare a culturii naționale, a valorilor trecutului și a conceptului de patriotism, nevoit să lase locul internaționalismului proletar.

Pornind de la obiectivul declarat al „edificării noii societăți”, regimul totalitar a desfășurat acțiunea sa demolatoare atât la nivelul conținutului de idei al vechii culturi cât și prin anihilarea oamenilor de cultură care susțineau și împărtășeau idei opuse ideologiei comuniste. Cultura în ansamblul său a constituit un domeniu de maxim interes pentru regimul ce lua naștere sub protecția tancurilor sovietice și a devenit unul din factorii cei mai importanți ai activității de propagandă comunistă.

În numele apelului la adevăr, acest curs opțional urmărește să îi aducă pe elevi față în față cu dovezi ale trecutului care să faciliteze înțelegerea și valorizarea acestuia. Curiozitatea, interesul pe care îl trezesc mărturiile istorice, informațiile inedite din arhive, muzee, biblioteci, interviurile cu disidenți și oameni de cultură, emoția pe care o provoacă, reprezintă o condiție favorabilă pentru studierea cu succes a acestei discipline.

De asemenea, expunând un material faptic bogat, desfășurat în timp, analizând aspecte caracteristice regimului comunist și evoluțiilor culturale specifice, acționează puternic, direct, asupra rațiunii și sentimentelor elevilor.

De aceea, cursul opțional „Cultura română în anii totalitarismului comunist (1948 – 1989)” se dorește a fi un auxiliar util pentru elevii care studiază istoria la clasele liceale și nu numai. El își propune să încurajeze elevii în demersul investigativ, de cercetare istorică, practica didactică demonstrând că mulți elevi își amintesc ușor ceea ce au descoperit singuri.

NOTA DE PREZENTARE

Programa cursului intitulat „Cultura română în anii totalitarismului comunist (1948 – 1989)” face parte din oferta de cursuri optionale propusa elevilor si profesorilor de istorie, în cadrul curriculum-ului la decizia scolii (CDS).

Programa cursului „Cultura română în anii totalitarismului communist (1948 – 1989)” a fost concepută având în vedere următoarele elemente:

- Programă răspunde unor interese legitime ale societății, în general, față de evoluția societății românești contemporane;
- Se adresează elevilor din ciclul superior al liceului;
- Este alcătuită astfel încât să fie parcursă într-un an școlar;
- Susține finalitățile cursului general de istorie prin setul de valori și atitudini propus și prin competențele specifice pe care le promovează;
- Propune un demers didactic realizat din perspectiva educației pentru drepturile omului, a educației pentru diversitate, a educației pentru dimensiunea de gen, a perspectivelor multiple asupra istoriei, a problemelor sensibile și controversate, a strategiilor de argumentare, negociere și cooperare, a utilizării surselor multiple de informare și documentare;
- Este o abordare complementară la temele care tratează istoria comunismului din România și pe care elevii le studiază pe parcursul liceului în cadrul cursului general de istorie;
- Urmărește să asigure premisele pentru continuarea învățării după finalizarea studiilor liceale.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea eficientă a comunicării și a limbajului de specialitate.
2. Exersarea demersurilor și a acțiunilor civice democratice.
3. Aplicarea principiilor și a metodelor adecvate în abordarea surselor istorice.
4. Folosirea resurselor care susțin învățarea permanentă.

VALORI ȘI ATITUDINI

- relaționare pozitivă cu ceilalți
- atitudine pro-activă în viața personală și în cea socială
- asumarea unui set de valori personale care să confere identitate persoanei
- gândire critică, flexibilă și prospectivă
- acceptarea diversității de opțiuni în viața privată și în cea publică, a diversității etnice, sociale, religioase, culturale etc
- acceptarea reprezentărilor multiple asupra istoriei, vieții sociale, culturii etc
- asumarea dialogului și comunicării interculturale

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
<p>1.1. Construirea unor explicații și argumente intra- și multidisciplinare cu privire la evenimente, fenomene și procese istorice.</p> <p>1.2. Utilizarea termenilor/conceptelor specifici(e) istoriei în contexte care implică interpretări și explicații interdisciplinare.</p> <p>2.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii.</p> <p>3.1. Compararea surselor istorice în vederea stabilirii credibilității și a validității informației conținută de acestea.</p> <p>3.2. Analizarea mesajelor transmise de surse istorice variate prin compararea terminologiei folosite.</p> <p>4.1. Descoperirea unor oportunități în cercetarea istoriei ca sursă a învățării permanente.</p> <p>4.2. Integrarea cunoștințelor obținute în medii non-formale de învățare în analiza fenomenelor istorice studiate.</p> <p>4.3 Analizarea punctelor de vedere similare, opuse și complementare în legătură cu fenomenele istorice studiate.</p> <p>4.4. Realizarea de conexiuni între informațiile oferite de sursele istorice și contextul vieții cotidiene.</p> <p>4.5. Plasarea evenimentelor și proceselor istorice în contexte istorice și cronologice.</p>	<p>I. „Revoluția culturală” și tranziția către regimul dictatorial</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Transformarea instituțiilor și etatizarea infrastructurii culturale. 2. Cenzură, epurări și demascări; oameni indezirabili vs. slujbașii regimului. 3. Intelectualii și Puterea. 4. Reforma sistemului educational. 5. De la Academia Română la Academia Republicii Populare Române. 6. Politica editorială – monopol al statului totalitar. 7. Cărți interzise – autori interziși. 8. Schimbări în regimul cultelor religioase. <p><i>Studii de caz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - „Dosarul” Arghezi. - George Călinescu și noua critică literară. - De la Societatea Scriitorilor Români la Uniunea Scriitorilor din Republica Populară Română.
<p>1.1. Construirea unor explicații și argumente intra- și multidisciplinare cu privire la evenimente, fenomene și procese istorice.</p> <p>1.2. Utilizarea termenilor/conceptelor specifici(e) istoriei în contexte care implică interpretări și explicații interdisciplinare.</p> <p>1.3. Exprimarea unei opinii în limbajul adecvat istoriei utilizând termeni specifici din domeniul culturii.</p> <p>2.1. Descoperirea constantelor în desfășurarea fenomenelor istorice studiate .</p> <p>2.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii.</p>	<p>II. Obedientul deceniu și jumătate (1948 – 1964)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De la proletcultism la realismul socialist. 2. Moștenirea culturală și noua ideologie. 3. Cultura – politică de partid. 4. Lupta de clasă și viața poporului în literatură. 5. Biografiile ale „poetilor de casă”. 6. Presa în slujba regimului. 7. „Arta pentru artă” și „arta pentru partid și stat”. 8. Învățământul epurat și controlat. <p><i>Studii de caz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Propaganda comunistă și memoria colectivă. - Școala de literatură și critică

	<p>literară „Mihai Eminescu”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problema accesibilității limbajului literar la masele populare.
<p>1.1. Construirea unor explicații și argumente intra- și multidisciplinare cu privire la evenimente, fenomene și procese istorice.</p> <p>1.3. Exprimarea unei opinii în limbajul adecvat istoriei utilizând termeni specifici din domeniul culturii.</p> <p>2.1. Descoperirea constantelor în desfășurarea fenomenelor istorice studiate.</p> <p>2.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii.</p> <p>3.1. Compararea surselor istorice în vederea stabilirii credibilității și a validității informației conținută de acestea.</p> <p>4.1. Descoperirea unor oportunități în cercetarea istoriei ca sursă a învățării permanente.</p> <p>4.2. Integrarea cunoștințelor obținute în medii non-formale de învățare în analiza fenomenelor istorice studiate.</p> <p>4.4. Realizarea de conexiuni între informațiile oferite de sursele istorice și contextul vieții cotidiene.</p>	<p>III. Cultura în timpul regimului socialist</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evoluții culturale de la „destindere” la reideologizare. 2. „Tezele din iulie” și „minirevoluția culturală”. 3. Forme de manifestare a „cultului personalității”. 4. Învățământul românesc în anii ’70 – ’80. 5. Literatura și presa literară. 6. Mistificarea istoriei. 7. Exilul cultural românesc. <p><i>Studii de caz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Noul „intelectual”: activistul de partid. - Cenaclul „Flacăra”. - Serbările „Scânteii Tineretului”.

SUGESTII METODOLOGICE

Programa propune o abordare care respectă conținuturile tematice ale programelor școlare elaborate pentru cursul superior al liceului.

De asemenea, programa pentru cursul opțional este structurată astfel încât să contribuie la susținerea competențelor generale și specifice ale cursului general de istorie, accentul fiind pus pe valorificarea optimă a surselor istorice, a istoriei orale, a mărturiilor contemporanilor, pemițând astfel elevilor să descopere fascinația trecutului, dar și similitudinile cu viața contemporană lor.

Competențele specifice se cer a fi abordate prin prisma perspectivelor multiple asupra istoriei, a problemelor sensibile și controversate, a abordărilor inter- și transdisciplinare, educației pentru drepturile omului, a educației pentru diversitate, a educației pentru egalitatea de gen, a strategiilor de argumentare, negociere și cooperare.

În aplicarea programei de curs opțional, este recomandată centrarea demersului didactic pe următoarele coordonate:

a) proiectarea didactică

- utilizarea metodelor de învățare activă (învățarea prin cercetare și descoperire, problematizarea, brain-storming-ul, dezbateră, masa rotundă, mozaicul, turul galeriei etc) în mod prioritar în raport cu metodele clasice;
- respectarea noilor roluri ale profesorului: creator de curriculum, creator de situații de învățare, consilier, moderator, partener sau evaluator;

- integrarea informațiilor obținute în medii non-formale și informale de învățare;
- accentuarea demersurilor care dezvoltă gândirea critică și înțelegerea valorilor statului de drept;
- utilizarea noilor tehnologii de comunicare și informație (TIC)

b) activități și situații de învățare

- utilizarea textelor literare, a informațiilor apărute în presă;
- vizite la muzee, colecții particulare și monumente, excursii tematice;
- investigarea surselor istorice;
- completarea unor fișe de observare a materialelor;
- dimensiunea comparativă a activităților la clasă realizată prin *activitatea pe grupe* (jocul de rol, simulări de conflict și negociere) și *activități de proiect* (mape tematice, fotomontaje, prezentare în power-point, filme didactice)

c) evaluarea în raport cu orientarea demersului didactic

- folosirea tuturor tipurilor de evaluare (inițială, continuă și sumativă, evaluare de proces, de produs și de progres);
- utilizarea metodelor și instrumentelor complementare de evaluare (autoevaluarea, exerciții reflective, jurnalul metacognitiv, portofoliul, activitatea extrașcolară - inițiative culturale, pregătirea de vizite tematice și/sau sesiuni de comunicări, cerc de dezbateri, mese rotunde și ateliere de lucru la simpozioane).

BIBLIOGRAFIE

Academia Română, *Istoria Românilor*, vol X, *România în anii 1948-1989*, editura Enciclopedică, București, 2013.

Boia, Lucian, *Miturile comunismului românesc*, editura Universității București, 1995.

Cârnelci, Magda, *Artele plastice în România (1948-1989)*, editura Meridiane, București, 2000.

Cristian, Vasile, *Literatura și artele în România comunistă (1948-1953)*, editura Humanitas, 2010.

Deletant, Dennis, *România sub regimul communist*, Fundația Academia Civică, București, 1997.

Denize, Eugen, Măță, Cezar, *România comunistă. Statul și propaganda 1948-1953*, editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005.

Mihalache, Andi, Cioflâncă, Adrian, (coord.), *Istoria recentă altfel. Perspective culturale*, editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2013.

Negrice, Eugen, *Literatura română sub comunism*, editura Fundației Pro, 2006.

Pascu, Vasile, *Regimul totalitar comunist în România (1945 – 1989)*, vol. I-II, editura Clio Nova, București, 2007.

Pelin, Mihai, *Deceniul prăbușirilor: 1940-1950. Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților români între legionari și staliniști*, editura Compania, București, 2005.

Soulet, Jean-Francois, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, editura Poliron, 1998.

Țugui, Pavel, *Istoria și limba română în vremea lui Gheoghe Gheorghiu Dej. Memoriile unui fost șef de Secție al CC al PMR*, editura Ion Cristoiu, București, 1999.

Siteuri web

www.comunismulinRomania.ro

www.romlit.ro/24.01.2015

www.adevarul.ro/cultura/istoria

www.istoriacomunismului.ro

www.descopera.ro/cultura